



**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 20 lutego 2020 r.

BADK.DPK.133.143.2019 MR

P10-36/19	Data wpływu petycji 18 grudnia 2019 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 20 lutego 2020 r.

DWUINSTANCYJNOŚĆ POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO

TEMAT

**ZAŻALENIE NA POSTANOWIENIE PROKURATORA O ODMOWIE
WSZCZĘCIA POSTĘPOWANIA PRZYGOTOWAWCZEGO
LUB UMORZENIU POSTĘPOWANIA W SPRAWIE**

WNOSZACY PETYCJE: petycja indywidualna

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany art. 465 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, w celu zapewnienia dwuinstancyjności postępowania sądowego w przypadku złożenia zażalenia na postanowienie prokuratora o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego lub o umorzeniu postępowania w sprawie.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji podnosi, że zmiana przepisów odnoszących się do przywrócenia dwuinstancyjnego postępowania sądowego w przypadku złożenia zażalenia na postanowienie prokuratora o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego lub o umorzeniu postępowania w sprawie jest konieczna dla zapewnienia dostępu obywatela do dwóch instancji sądu rozpoznającego przedmiotowe zażalenie.

W uzasadnieniu petycji autor opisał postępowanie przygotowawcze, prowadzone z jego zawiadomienia (był osobą pokrzywdzoną) w przedmiocie bezprawnego zniszczenia zabytkowego jazu – zapory wodnej, stanowiącej część zabytkowego młyna, które zostało umorzone ze względu na brak znamion czynu zabronionego. Autor petycji, nie zgadzając się z decyzją prokuratury (zniszczone urządzenie było zabytkiem o wartości historycznej, co wynika z przedstawionej przez pokrzywdzonego opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków), złożył zażalenie do właściwego sądu, który jednak podzielił stanowisko organu prowadzącego dochodzenia, utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie.

W petycji autor zauważa, że brzmienie przepisów, wyłączające możliwość zażalenia postanowienia sądu rozpoznającego zażalenie na postanowienie prokuratora o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego lub o umorzeniu postępowania w sprawie nie realizuje zasady z art. 176 Konstytucji RP (dwuinstancyjności postępowania), a obywatel pozbawiony jest tym prawa do pełnego i bezstronnego rozpoznania swojej sprawy.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 30) w **art. 306 § 1** stanowi, że na postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa przysługuje zażalenie: pokrzywdzonemu; instytucji państwowej, samorządowej lub społecznej, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie; oraz osobie, która złożyła zawiadomienie, jeżeli wskutek przestępstwa doszło do naruszenia jej praw.

Na postanowienie o umorzeniu śledztwa przysługuje zażalenie: stronom; instytucji państwowej lub samorządowej, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie; osobie, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie określonym w art. 228-231, art. 233, art. 235, art. 236, art. 245, art. 270-277, art. 278-294 lub w art. 296-306 k.k., jeżeli postępowanie karne wszczęto w wyniku jej zawiadomienia, a wskutek tego przestępstwa doszło do naruszenia jej praw (§ 1a).

Uprawnionym do złożenia zażalenia przysługuje prawo przejrzenia akt. W celu przejrzenia akt prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej (§ 1b).

Jeżeli osoba lub instytucja, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie, nie zostanie w ciągu 6 tygodni powiadomiona o wszczęciu albo odmowie wszczęcia śledztwa, może wnieść zażalenie do prokuratora nadrzędnego albo powołanego do nadzoru nad organem, któremu złożono zawiadomienie (§ 3).

Zgodnie z **art. 325a** § 1 k.p.k., dochodzenie prowadzi Policja lub organy, o których mowa w art. 312, chyba że prowadzi je prokurator. Przepisy dotyczące śledztwa stosuje się odpowiednio do dochodzenia, jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej (§ 2).

W myśl **art. 459** § 1 k.p.k., zażalenie przysługuje na postanowienia sądu zamykające drogę do wydania wyroku, chyba że ustawa stanowi inaczej. Zażalenie przysługuje także na postanowienia co do środka zabezpieczającego oraz na inne postanowienia w wypadkach przewidzianych w ustawie (§ 2). Zażalenie służy stronom, a także osobie, której postanowienie bezpośrednio dotyczy, chyba że ustawa stanowi inaczej (§ 3).

Zgodnie z **art. 460** k.p.k. zażalenie lub sprzeciw wnosi się w terminie 7 dni od daty ogłoszenia postanowienia, a jeżeli ustawa nakazuje doręczenie postanowienia – od daty doręczenia. Dotyczy to również zażalenia na zawarte w wyroku rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów lub opłat; jeżeli jednak odwołujący się złoży wniosek o sporządzenie na piśmie oraz doręczenie uzasadnienia wyroku, zażalenie można wnieść w terminie przewidzianym do wniesienia apelacji.

W myśl **art. 461** § 1 k.p.k., do zażalenia na postanowienie kończące postępowanie dołącza się odpowiednią liczbę odpisów dla osób, których dotyczy zaskarżone postanowienie. Odpisy te doręcza się tym osobom niezwłocznie.

O wniesieniu zażalenia na postanowienie inne niż wymienione w § 1 oraz sprzeciwu zawiadamia się osoby, których dotyczy zaskarżone postanowienie (§ 2).

Przepis **art. 462** § 1 k.p.k. stanowi, że jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, zażalenie nie wstrzymuje wykonania zaskarżonego postanowienia; sąd jednak, który je wydał, lub sąd

powołany do rozpoznania zażalenia może wstrzymać wykonanie postanowienia. Odmowa wstrzymania nie wymaga uzasadnienia (§ 2).

Zgodnie z **art. 463** § 1 k.p.k., sąd, na którego postanowienie złożono zażalenie, może je uwzględnić, jeżeli orzeka w tym samym składzie, w którym wydał zaskarżone postanowienie; w innych wypadkach prezes sądu przekazuje zażalenie niezwłocznie, wraz z aktami lub niezbędnymi odpisami z akt sprawy, sądowi powołanemu do rozpoznania zażalenia.

Zażalenie na postanowienie o tymczasowym aresztowaniu oraz zabezpieczeniu majątkowym powinno być przekazane do rozpoznania w ciągu 48 godzin (§ 2).

Zgodnie z **art. 464** § 1 k.p.k., strony oraz obrońcy i pełnomocnicy mają prawo wziąć udział w posiedzeniu sądu odwoławczego rozpoznającego zażalenie na postanowienie kończące postępowanie, na postanowienie w przedmiocie środka zapobiegawczego innego niż tymczasowe aresztowanie, na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia majątkowego oraz na zatrzymanie. Mają oni prawo do udziału w posiedzeniu sądu odwoławczego także wtedy, gdy przysługuje im prawo udziału w posiedzeniu sądu pierwszej instancji.

W innych wypadkach sąd odwoławczy może zezwolić stronom lub obrońcy albo pełnomocnikowi na wzięcie udziału w posiedzeniu (§ 2).

W myśl **art. 465** § 1 k.p.k., przepisy dotyczące zażaleń na postanowienia sądu stosuje się odpowiednio do zażaleń na postanowienia prokuratora i prowadzącego postępowanie przygotowawcze. Na postanowienie prokuratora przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy, chyba że ustawa stanowi inaczej (§ 2).

W sprawach z oskarżenia prywatnego zażalenie na postanowienie prokuratora o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania przygotowawczego rozpoznaje prokurator nadrzędny, jeżeli postanowienie zapadło z uwagi na brak interesu społecznego w ściganiu z urzędu sprawcy (§ 2a).

Zażalenie na postanowienie prowadzącego postępowanie przygotowawcze, jeżeli nie jest nim prokurator, rozpoznaje prokurator sprawujący nadzór nad tym postępowaniem (§ 3).

Zgodnie z **art. 466** § 1 k.p.k., przepisy dotyczące sprzeciwów i zażaleń na postanowienia stosuje się odpowiednio do sprzeciwów i zażaleń na zarządzenia. Zażalenie na zarządzenie prezesa rozpoznaje sąd odwoławczy (§ 2).

Przepisy rozdziału niniejszego stosuje się odpowiednio do przewidzianych w ustawie zażaleń na czynności lub zaniechanie czynności. Uznając zasadność zażalenia,

organ odwoławczy stwierdza niezgodność czynności z prawem lub brak czynności i zarządza, co należy, zwłaszcza w celu naprawienia skutków uchybienia oraz zapobieżenia podobnym uchybieniom w przyszłości, a także podejmuje inne przewidziane w ustawie środki (art. 467 § 1 i 2).

INFORMACJE DODATKOWE:

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 grudnia 2015 r. sygn. akt II KK 272/15 przyjął, że prawomocne postanowienie sądu o utrzymaniu w mocy postanowienia prokuratora o umorzeniu śledztwa w fazie in rem, jest orzeczeniem kończącym postępowanie przygotowawcze, co otwiera drogę do zaskarżenia postanowienia sądu kasacją nadzwyczajną na podstawie art. 521 § 1 k.p.k.

Kasacja nadzwyczajna obejmuje bowiem szerszy zakres orzeczeń niż kasacja przysługująca stronom. Zakres orzeczeń, które podlegają kasacji nadzwyczajnej, obejmuje każde prawomocne orzeczenie wydane przez sąd, które kończy postępowanie. Taka kasacja przysługuje zatem na prawomocne postanowienie sądu o utrzymaniu w mocy postanowienia prokuratora o umorzeniu śledztwa lub dochodzenia także w fazie in rem.

Sąd rozpoznający zażalenie na postanowienie prokuratora o umorzeniu postępowania przygotowawczego działa jako sąd odwoławczy i ma obowiązek odpowiednio stosować przepisy o postępowaniu odwoławczym. Zobowiązany jest zatem do rozważenia wszystkich wniosków i zarzutów wskazanych w zażaleniu, chyba że ustawa stanowi inaczej (art. 433 § 2 k.p.k.), a w uzasadnieniu orzeczenia podać, czym kierował się wydając orzeczenie oraz dlaczego zarzuty i wnioski zażalenia uznał za zasadne albo niezasadne.

OPRACOWAŁA

Monika Ruszczyk

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz